

https://www.dropbox.com/preview/231212_Podcast_mix_FINAL.wav?context=content_suggestions&role=personal

MB: Michał Buchowski

ZB: Zuzana Bártová

AL: Agata Ladykowska

VT: Viola Teisenhoffer

VT: Vítejte všichni v tomto prvním, možná posledním, ale doufejme, že ne posledním podcastu v našem životě. Ráda bych tedy přivítala Michala Buchowského, který je naším hlavním řečníkem na nadcházející konferenci v rámci projektu Visegrádského fondu s názvem Assessing Religious Change in Central-Eastern Europe. A tady jsme se sešly ve studiu se Zuzanou Bártovou a Agatou Ladykowskou a se mnou, Violou Teisenhoffer, kteří koordinujeme tento projekt Visegrádského fondu, opět Assessing Religious Change in Central-Eastern Europe. A dnes jsme se tu sešli v tomto podcastu, který je pro nás zcela nový, abychom diskutovali o hierarchiích poznání ve studiu náboženských fenoménů, ale nejen jich, ve společenských vědách obecně ve středovýchodní Evropě. Takže předávám slovo Agátě a Zuzaně, se kterými jsme tento projekt Visegrádského fondu také vymyslely. Jak jsme se tedy dostaly právě k otázce hierarchie vědění, na kterou je Michał Buchowski velkým odborníkem a který se v této debatě velmi angažuje? Jak jsme k tomu dospěly? Máte slovo.

AL: Naším vzácným hostem je hlavní přednášející nadcházející konference visegrádského projektu a profesor Michał Buchowski z Ústavu antropologie a etnologie Univerzity Adama Mickiewicze v Poznani v Polsku a Evropské univerzity Viadrina ve Frankfurtu nad Odrou.

VT: Co máme na mysli těmito hierarchiemi znalostí? Samozřejmě se chystám dát slovo Michalu Buchowskému. Opíráme se tedy v podstatě o tři texty, z nichž jeden vyšel v roce 2004. Jeho název zní "Hierarchies of Knowledge in Central-Eastern European Anthropology" a byl publikován v Anthropology of East Europe Review. Takže v roce 2004 (<https://scholarworks.iu.edu/journals/index.php/aecer/article/view/296>), to je inaugurační studie o těchto hierarchiích vědění, a pak máme dvě studie z roku 2014, které byly, nebudu vstupovat do detailů, nebudu vám dávat kompletní odkazy na výzkumy pro sebe, ale každopádně si musíte vyhledat speciální číslo Carga. Je to speciální číslo českého časopisu Cargo z roku 2014 (<http://cargojournal.org/index.php/cargo/issue/view/19/24>).

Jedná se o speciální číslo věnované kritickým antropologiím ve středovýchodní Evropě. A to, co zde můžeme vidět, je jakási časová osa, protože první studie, na kterou se odkazujeme, je z roku 2004 a pak znovu z roku 2014. A nyní jsme téměř v roce 2024. A jak jsme na tom s otázkou hierarchie vědění? A ještě pár slov k této inaugurační studii, protože je to samozřejmě velmi ožehavá otázka, protože bychom si neměli myslet, že když mluvíme o těchto hierarchiích vědění, mluvíme jen o rozdělení na východ a západ, což je v tomto případě zřejmé, když mluvíme o středovýchodní Evropě, ale že to znamená i další fragmentaci, a to i v oblasti antropologických a obecněji společenskovedních studií v zemích středovýchodní Evropy, protože to znamená různé teoretické postoje nebo různé využití teorií pocházejících ze Západu. A pak samozřejmě existují místní badatelé, "místní vědci" v uvozovkách, ve třech uvozovkách, kteří jsou právě proti těmto západním teoriím a volí spíše empirické varianty. Takže tyto hierarchie vědění se vztahují i na lokální vztahy v oblasti společenských věd. A co tedy tento výraz znamená? Přichází s velmi nuancovanými pojmy, protože toto v sobě osahuje emocionální aspekty, kognitivní aspekty, vztahové aspekty.

Ale můžeme také mluvit, a teď použiji termín Michala Buchowského, o mentálních hranicích. Tyto vnucené mentální hranice jsou v nás. Můžeme také mluvit o intelektuální segregaci. A neměli bychom, možná se to tak zdá silné, ale je to zcela oprávněné. Otázka tedy zní, jak se k těmto otázkám dnes stavíme?

MB: Řeknu pár slov k několika věcem. Především nevím, jestli je to relevantní, nebo ne. Vlastně jsem začal své studium tradiční lidovou zbožností. Bylo to mé magisterské téma před mnoha a mnoha lety. A pak jsem se zabýval magií, vědou a náboženstvím, ale to všechno bylo většinou v teoretické rovině. A když přišla změna, myslím rok 1989, a většina lidí se na toto téma vrhla, tak jsem se od toho stáhl, protože to je jako, nechci jít s proudem, to byla asi ta motivace. Pak u té hierarchie vědění. No a co to znamená? Znamená to, že znalosti vznikají na různých místech, která jsou hierarchizována podle místa, kde vznikají. To znamená, že existují nějaká centra a periferie, že to vědění je různě ceněno podle místa produkce. A tato centra produkce vědění jsou "shodou okolností", samozřejmě v uvozovkách, umístěna v západních centrech vědění, v antropologii především v Británii a Spojených státech a částečně ve Francii. A když se podíváte na několik údajů, které, jak doufám, poskytnu i zítra ve své hlavní přednášce, je to zřejmé (viz video). A pak samozřejmě. Je otázka, proč tomu tak je a zda je to jen tak.

A je tu samozřejmě rébus, zda na jedné straně lidé říkají, že kvalita je vždycky na prvním místě a že existují některé, řekněme, teorie nebo vědci, kteří přitahují pozornost ostatních kvůli kvalitě své vědy. Na druhou stranu je tu důvod, proč jsou vždy umístěni na stejných univerzitách, protože tato hierarchie znalostí se netýká pouze prostého rozdělení na východ a západ, ale existuje i hierarchie v rámci určitých regionů nebo dokonce zemí. Existuje rozdíl mezi nevím London School of Economics a nějakou provinční univerzitou ve Velké Británii nebo mezi Chicagem a Berkeley a některými komunitními vysokými školami po celých Spojených státech, takže lidé si mohou stěžovat i tímto způsobem.

Ale v roce 1990 se něco stalo. Po roce 1989 jsme se, myslím, hodně zajímali o to, co se děje na Západě, a my, myslím, vědci ze střední a východní Evropy a asi nejenom my, jsme se o tom hodně dozvěděli, jsme se hodně snažili získat literaturu, západní literaturu, která nebyla tak snadno dostupná jako dnes. Bylo opravdu těžké sehnat knihy nebo kopie knih, fotokopie knih atd. A pak tu byl ten zájem západních vědců o to, co se děje ve vědeckém prostředí ve středovýchodní Evropě. A pak byla naděje po roce 1989, také když vznikla EASA, Evropská asociace sociálních antropologů, která vlastně velmi laskavě zahrnovala i takzvané etnology nebo etnografy, a to i v našem regionu a ve východní Evropě, že to je moment, který otevírá tok znalostí nebo výměnu znalostí a ještě více lidí z našeho regionu, vědců. Kyň z našeho regionu, se snaží ještě více učit od našich západních prominentních osobností a velmi dobrých, o tom není pochyb, velmi dobrých vědců. Kyň.

Byla nabízena stipendia a vy jste toho příkladem. Zdá se, že jsem v této malé skupině jediný, kdo neprošel západním akademickým vzděláním. S těmito vědci. Kyněmi jsme spolupracovali. Zvali jsme je na přednášky. Zvali jsme je. Posílali jsme k nim co nejvíce našich studujících atd.

A pak, víte, po deseti nebo patnácti letech, v roce 2004, to bylo 15 let. Někteří z nás, nebyl jsem to jenom já, protože byli i lidé, se kterými jsem mluvil ve Slovinsku, v Maďarsku a v dalších zemích, že existuje expertíza o východní Evropě, která přichází zvenčí, a my cítíme, že jsme se hodně naučili, a cítíme, že se vlastně snažíme dělat také maximum pro to, abychom naše znalosti takříkajíc synchronizovali a přispěli k této vědě, že do roku 2002, kdy vyšla

například kniha o postsocialismu a několik dalších knih, které jsou zmíněny v těchto sbornících článků. Pokud si vzpomínám, nebyl tam žádný badatel z východní Evropy s výjimkou Dobrinky Kostové, která byla spoluautorkou článku s Christianem Giordanem. Ten ji zřejmě přizval, aby tento článek napsali společně.

Takže tam bylo jakési zklamání, které mě nějakým způsobem přimělo napsat tento článek, který byl docela emotivní a založený na elementárních znalostech nebo elementárních faktech a vlastně jsem tyto argumenty rozvíjel ne možná v tomto roce 2014, ale v článku ve *Focaalu* v roce 2012

(<https://www.berghahnjournals.com/view/journals/focaal/2012/63/focaal.2012.issue-63.xml>). Je to úplně rozpracování těchto argumentů, které velmi ctí vše, co se dělo ve vědě, v antropologické vědě v západní Evropě, ale také naznačuje, že by se mělo něco udělat a že bychom měli bojovat proti něčemu... něčemu, co Gustavo Lins Ribeiro a jak se jmenuje Eduardo Restrepo, myslím, že Gustavo Lins Ribeiro a Restrepo nazývají na jedné straně kosmopolitním provincialismem a provinčním kosmopolitismem. To znamená, že jsme lidé v centrech vědění, kteří žijí v této slonovinové věži svých vlastních myšlenek, že si jen vyměňují myšlenky mezi sebou a nevidí, co se děje venku. A tak v tomto smyslu je to provincialismus, i když o sobě tvrdí, že jsou kosmopolitní. A my, na periferiích, v těchto periferiích vědění, jsme provinční kosmopolité, protože o tom víme všechno, produkujeme centra, teorie, i když se na jejich produkci v tomto smyslu nepodílíme, protože jsme nevědomí.

A není to jen otázka kvality, takzvané kvality vědecké práce, která o tom rozhoduje. Věda je společenská praxe a mnohá společenská pravidla platí i při její produkci. A je v tom něco systémového. A to je ten zásadní problém, jak překonat systémové bariéry, které nějakým způsobem způsobují, že některé poznatky jsou ceněny více než jiné. A v tomto smyslu, když to tak je, to není spravedlivé. A my bychom se měli podívat, co v tom je.

Dokončím to jen jednou větou, je to skutečný hlavolam, protože jak udržet antropologii jednotnou na jedné straně a zároveň kosmopolitní, stejně jako například v případě jazyka, jak vytvářet lokální vědu v místním jazyce a jazyková rozmanitost je stejně důležitá jako biodiverzita i ve vědecké produkci. A zároveň komunikovat s celým světem v jiném jazyce, než je dnes angličtina, alespoň dnes. Stejně tak je tomu i v případě stipendií. Jak být lokální a zároveň univerzální. A myslím si, že recept nebo předpis, který Johannes Fabian uvedl ve své poslední kapitole v knize *World Anthropologies* (2006, <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003087434-18/world-anthropologies-johannes-fabian?context=ubx&refId=c5fc5c63-d3c5-4a66-9cea-3a724592c272>) je to pravděpodobně jediné řešení, které bychom měli dodržovat, abychom tyto hierarchie neustále narušovali. A to je jediný způsob, jak to můžeme udělat, neustále jim oponovat, narušovat tyto hierarchie. A doufám, že i toto je, tato konference je malým, nebo je příspěvkem k tomuto narušení.

AL: Opravdu se mi líbí ta metafora, dovolu mi ji přeformulovat, kosmopolitního provizorismu a provizorního kosmopolitismu, že? Je to tak správně? Moc se mi to líbí a hodně to vypovídá, je to krásná metafora. Ale v souvislosti s tím, chci říct, je to skvělý závěr, že bychom měli nějak rozvrátit ty hierarchie poznání, ale problém, který vidíme, je, že to jsou procesy. Existují systémové druhy zákonitostí, které jsou zřejmé a viditelné pro vás i pro nás, ale že nejsou všeobecně uznávané. A v akademické sféře, jak ve středovýchodní Evropě, tak vidíme, že i v západní Evropě, existuje jakési popírání jejich existence, předpokládá se, že jsme všichni demokratičtí, že máme všichni stejné šance, a když se budeme dostatečně snažit,

budeme mít všichni stejné šance a stejný úspěch. Ale to je velmi ošidné a je to velmi nespravedlivé říkat, nejen proto, že strukturální nerovnosti, finanční nerovnosti existují, ale existují také mnohem subtilnější mechanismy působení, a je velmi těžké přesvědčit někoho, kdo je nechce vidět.

VT: Abych se vrátila k myšlence, jak se vypořádat s těmito hierarchiemi znalostí, a to i mezi námi, jak bych například studujícím poradila, co mají dělat? Protože dnes máme přístup k zahraniční literatuře, i když vnímám, že institucionální přístup k JSTORu a všem těm databázím je u nás mnohem omezenější, než býval na Západě. Takže to je důvod, proč přemýšlím o tomto intelektuálním putování tam a zpět mezi dvěma způsoby myšlení i ohledně metod, protože zajímavý názor nebo zajímavý postřeh, Agnieszka Pasieka ve své studii z roku 2014 v Cargo (<http://cargojournal.org/index.php/cargo/issue/view/19/24>), že když vidíme lokální etnografie vytvořené ve středovýchodní Evropě, je v nich kladen velký důraz na řečovou a diskurzivní analýzu a málo na popis. Pokud například zaujmu postoj intelektuálního putování, pak jdu do klasických etnografií a snažím se to aplikovat v těchto různých lokalitách, které nejsou tak exotické. Takže to je jeden z příkladů.

A na druhé straně je třeba kriticky hodnotit tyto západní představy a nepřijímat je nekriticky. V článku Agnieszky Pasieky cituje někoho, koho si nepamatuji, ale píše o teoretické paradě, jako je používání módních slov a velkých teoretických rámců, které jsou odtržené od etnografických dat. Takže si myslím, že naším úkolem je skutečně experimentovat. Samozřejmě pokud předpokládáme, že experimentujeme s koncepty a metodami a teoriemi, můžeme navázat jakýsi těsnější dialog mezi oběma perspektivami.

AL: Přemýšlel jsem také o té, jak říkám, časové ose, protože Michał říká, co bylo v 90. letech, jak to všechno začalo, a vy pak citujete článek z roku 2014. A zrovna nedávno, letos (2023), jsme spolu psaly (AL a VT) úvod a snažily jsme se vypíchnout několik otázek a měly jsme takovou reflexi, že ve studiu náboženství v tomto regionu existuje jakési postkoloniální myšlení, které je nějakým způsobem přijímáno jak západními vědci.kyněmi, kteří v tomto regionu bádají, tak potom místními vědci.kyněmi, kteří v tomto regionu bádají. A to je vždy v této myšlence dominance podřízení a této subalterní pozice, která je nějak na implicitní úrovni, implicitně nějak místně přijímána. Takže Michale, viděl jste nějakou kontinuitu? Viděl jste také, nebo možná ne, že některé z těch hrozeb, některé z těch mechanismů stále fungují?

MB: Nejprve o tom, jak se pohybovat mezi oběma tradicemi. Ano, nikdo z nás není proti žádnému typu vědy, o to nejde. Jde jen o to, že by z našeho pohledu mělo být dosaženo určité větší rovnosti, abych tak řekl, mezi různými věděními, která vznikají v různých částech světa. A samozřejmě to, co jsem říkal předtím, také, že tato univerzálnost poznání, můžeme odkázat i na diskusi mezi racionalisty a relativisty v minulosti, kteří tvrdili, že poznání je Gellner, Ernest Gellner, jeden z hrdinů mnoha antropologů, včetně mě, jehož poznání je univerzální a nezávisle na kontextu putuje kamkoli. A pak je tu otázka, jaký druh poznání zde máme na mysli? A pak by relativista.ka řekl.a, že poznání závisí na tolika faktorech. V tomto smyslu je mi bližší, v mnoha ohledech je mi bližší tento relativistický přístup. Ale nikdo jiný není proti jakémukoli druhu vzdělanosti, jak jsem řekl.

A měli bychom to udělat tak, jak jste navrhly. Jezdit na jiné univerzity, navštěvovat jiná vědecká centra, učit se, pokud to jen trochu jde, jet do Chicaga, Londýna nebo, ale také jet do Brna, do Prahy, a také se podívat, co tam lidé dělají. A taková ta oscilace nebo neustálá navigace mezi různými lidmi, které také potkáváte, a různým vědeckým vzděláním, to je to, co neustále obohacuje náš pohled. To je to, co radím každému, každému studujícímu. Nesed'te

jen doma a nebuďte uzavřeni, protože takovýto druh uzavřenosti na jednom místě, protože doba, kdy Immanuel Kant seděl a říkal tomu život v Königsbergu, je pryč. Nejde jen o to, že teď je přístup k jakýmkoli znalostem díky Wiley Blackwell nebo jakémukoli portálu, kde můžete získat jakoukoli publikaci. Nestačí jen číst. Ono to souvisí s tou řekněme osobní zkušeností a setkáváním se s těmi dalšími vědci.kyněmi, s tím, že vidíte to další akademické prostředí a učíte se z toho. To je první bod.

Druhý bod se týká Agátiny otázky. Tento článek z roku 2004 nebyl první. Antropologie byla vždy kritická vůči vlastní produkci vědění a můžeme se vrátit, já nevím, nejen k Talalu Asadovi, ale i ke Stanleyemu Diamondovi a dalším, k jakési kritice kolonialismu. Ti podkopávali antropologické vědění, ale tohle byl jiný příběh. Ale pak tu bylo také toto hnutí světových antropologů, které vzniklo hlavně v Latinské Americe, což je také výmluvné, ano? Nebo nám to něco říká. Ale většinou to byli vlastně vědci, kteří se tohoto hnutí účastnili, jako Arturo Escobar nebo Gustavo Lins Ribeiro, Marisol de la Cadena a další, většina z nich byla vyškolená na amerických univerzitách a možná právě v tomto okamžiku zjistili, že se děje něco špatného. Proč? Na jedné straně si díky tomu, že byli vyškoleni na americké akademické půdě, uvědomují, že s touto systémovou hierarchií vědění, jak ji nazýváme, není něco v pořádku.

Ale pak tento článek z roku 2004 byl nějak, tam nebyly žádné zvláštní znalosti o tom. Dá se říci, že se jednalo o stejný příběh, který se opakoval ve středovýchodní Evropě. A my máme své zvláštní obavy. A byla na to nějaká reakce a myslím si, že nějaká o té časové ose. Něco se děje, že tam bylo vědecké nebo zvláštní úsilí ve vaší, řekl bych, domovské instituci, kterou je Max Planck, že byly vydány tři obrovské svazky o dějinách etnografie. A kdo se chce něco dozvědět o dějinách etnografie, může tam najít spoustu informací, a vznikly společným úsilím vědců.kyň pocházejících z východní i západní části Evropy. Pak si myslím, že existuje také několik článků, které napsali významní vědci.kyně i ze Západu, kteří říkají, že bychom měli, kdykoli to děláme, tyto dvě tradice nějakým způsobem spojit.

A některé z těchto významných osobností, mohu jmenovat, ale nevím, zda je to vhodné, přiznávají, že předtím, než se začaly zabývat danou tradicí či oblastí, měly ignorovat to, co se děje v akademickém prostředí, kde provádějí výzkum, a nyní vidí, že to byla chyba nebo že to měly udělat jinak, a radí, aby stejnou chybu nedělali.

Dochází ke změnám, chci říct, nic není stále, ale obecně, ať už jde o průlom v centrech vědění a produkci vědění a mechanismy, na které jste se také ptaly, mechanismy, existují tyto časopisy, prestižní časopisy, a existují "hlídači", a ti vlastně přijímají články, které nějakým způsobem odpovídají jejich vlastním představám, co je věda, co je dobrá antropologie, a co dobrá antropologie není. Takže to je taková reprodukce. Když přijdete zvenčí a máte třeba i geniální myšlenku, možná nebo potenciálně geniální myšlenku, v určitém okamžiku v některých situacích nebude publikována, protože jaksi neodpovídá, jak jsem řekl, tomu, co si tito lidé představují o dobré vědě. To je moje odpověď.

AL: Poslouchám vás a obávám se, že někteří naši posluchači by mohli říct, že kujeme konspirační teorie.

VT: Jedné z otázek se týká publikací, ať už magisterských, doktorandských nebo dokonce již etablovanějších výzkumných pracovníků, které je velmi zajímavé pozorovat, je, že bibliometricky brilantní a vysoce hodnocené časopisy většinou nejsou otevřeně přístupné, až

několik let poté, co v nich publikace vyšly. Lidé se tedy musí uchýlit k různým online metodám, aby skutečně měli čtenářstvo, jinak je to velmi drahé.

A na druhou stranu, tyto místní středovýchodoevropské časopisy, jako je Cargo, o kterém jsme se zmínili, ale myslím, že totéž lze říci o Ethnologia Polona, jsou otevřeně přístupné, že? Nebo estonský, je to estonský? Časopis Folklore. Ano, u nich je bezprostředně open access, jděte si je přečíst a doporučuji všem, aby se do těchto časopisů podívali, máte tam velmi zajímavé studie. Takže se nenechte frustrovat Wiley Blackwell nebo JSTOR. To je jenom způsob, jak ilustrovat, že se nezabýváme konspiračními teoriemi nebo tím, kde já nevím, frustrování středovýchodoevropských vědků nebo tak něco.

ZB: Chtěla bych jen dodat poznámku k této diskusi a pocitu, že někdo nechce uznat, že stále existují tyto hierarchie. V červnu jsem byla ve Francii na konferenci Francouzské asociace sociologie. A tam byla přednáška právě o hierarchiích vědění, ale tentokrát šlo o hierarchie vědění západních a asijských vědců v sociologii. A tam se vlastně diskutovalo o tom, že tito vědci například ze Singapuru mají znát veškerou literaturu, která byla o jejich konkrétním předmětu vytvořena v čínštině a v jiných částech Asie, ale zároveň mají znát veškerou literaturu o tomto předmětu ze Západu. A přednášející říkali, že u kolegů z Západu je situace jiná, protože když studovali daný předmět, mají znát právě západní literaturu. Takže nejenže existuje taková hierarchie znalostí, že některé teorie jsou možná cennější než jiné, ale také je na některé vědce kladen větší tlak, aby skutečně dělali víc než jiní.

MB: V tomto smyslu je to zatím globální fenomén. Řekněme, že Britové si stěžují na Američany, že převládají ve vědě, a Australané si stěžují, že to jsou Britové a Američané, a pak Jihoafričané, že Britové, Američané a Australané převládají na scéně, a pak západní Evropa, Británie a částečně Francie, západoevropské země si také stěžují, snad s výjimkou teď Skandinávie. A tyhle hierarchie, víte, ony fungují v mnoha směrech a také uvnitř těch zemí, myslím. Ta tendence k tomu bibliometrickému, auditnímu systému, tam je rozdílné postavení Varšavské univerzity a Štětínské univerzity například. A také to pravděpodobně funguje pro antropologii, že raději jedete studovat antropologii do Varšavy, do Poznaně nebo do Krakova než jinam. To si teď jen vymyslím. Ale ta vnitřní hierarchie zemí, ta je tam také přítomná.

V minulosti se příliš často hovořilo o dělení na západně orientované antropology, kteří tuto etnologii nějakým způsobem zavrhovali, a na lidi, kteří praktikovali spíše kontinentální etnologii. A někteří lidé se snažili vytvořit takovou hierarchii i v rámci kateder. Ty etnologické studie, které se tady praktikovaly tolik let a je tak těžké změnit jejich směr. Je to vidět i na akademické struktuře, že v některých zemích jsou dvě katedry, které si konkurují, jedna etnologie a druhá antropologie a ty si konkurují a etnologie si prostě chce udržet svoji tradici a já si myslím, že nejlepší řešení je, když máte lidi na jedné katedře bez takových řeckých představ a konfliktů mezi nimi, že ty dvě disciplíny tady mají jinou hodnotu prostě proto, že to má punc britské nebo americké nebo francouzské akademické obce.

A bodem, který zde byl nějak zmíněn, ale jasně jsme se mu nevěnovali, je tvorba teorií. Místní vědecká vzdělanost, jako by lidé mimo tato centra nebyli schopni produkovat žádnou teorii. A já si myslím, že lidé v těchto akademických kruzích mimo bašty, samozvané bašty akademické obce. Ti také produkují pěkné myšlenky a zajímavé myšlenky a objevné myšlenky, ale je otázka, jestli je ti, kteří jsou u moci, uznávají, aby mohli tvrdit, že je to teorie, která je skutečnou sociologickou, antropologickou nebo religionistickou teorií, o které by se mělo diskutovat celosvětově a ne jenom na jednom místě, a že na tom něco je.

A mohu uvést příklady teorií, které byly velmi dobré, ale vznikly v Tartu, na nepříliš velké univerzitě a ne na Západě, a to i v době komunismu. Nebo pro domo sua bych řekl, že jeden z mých dvou školitelů, on vlastně vytvořil teorii praxe, která byla podobná, nezávisle, která byla podobná a stejně rigidní a dobrá jako teorie praxe Bourdieua a Sahlinsa a s určitými vazbami na Godoliera a ale není uznávaný, protože moc nepublikoval v angličtině a pak to bylo v době, kdy byla nějaká železná opona a takové ty věci. Takže to je také tato otázka teorie může být vytvořena nejen na některých místech, ale kdekoli. A pak je otázka, jak se ta teorie v jistém smyslu šíří a jak ji přijímají ti, kteří nemají příliš velký zájem o šíření jiných teorií, než jsou jejich vlastní.

AL: Což, jak jste říkal, je velmi zajímavé a připomíná mi to, že je to vlastně takový náš úkol, protože mi to připomíná Grazynu Kubicu, která dělala tu historii Marie Czaplické a ukazovala ji, její postavu a s čím se potýkala a kam došla a jaký byl její život. Jak se to dešifruje? Jako dešifrování, dešifrování z dnešního pohledu, jaký mohl být její život a proč, jakým situacím byla vystavena, jakým omezením byla vystavena, což by mohl být případ pro vašeho vedoucího. Mohli bychom, možná někteří z vašich studujících by mohli udělat podobnou práci. Ale jde o stejně důležité teorie nebo stejně účinné nebo geniální myšlenky nebo výzkumníky, které máme tady v této středovýchodní Evropě a které jsme mohli propagovat, ale co pro dnešek udělat s námi? Třeba jak můžeme oslovit širší veřejnost s naším výzkumem, s našimi znalostmi?

MB: První z otázek, které jste položily, je, co dělat? Měli bychom to udělat prostřednictvím médií, a, já nevím, TikTok nebo Twitter a proč ne, podcast, jako je tento. Ale to je otázka veřejnosti, která se zajímá o to, co děláme nebo děláme pro rozšíření této široké veřejnosti. Druhá otázka je, jak dostat to, co produkujeme, k širšímu vědeckému publiku v mezinárodním měřítku. V současné situaci nebo v současném světě nebo v tom, jak je akademická obec organizována, nevidím jinou cestu než se prostě hodně snažit publikovat co nejvíce v angličtině a v co nejprestižnějších časopisech.

AL: Zdá se, že jsme dospěli k nějakému závěru, i když téma není vyčerpáné. Žádná z možných diskusí by nebyla vyčerpávající, protože existuje přetrvávající systematický mechanismus produkce nerovnosti, což je, řekněme si znovu, není to konspirační teorie, je to něco, co funguje, a my bychom se měli zdokonalovat v jeho podkopávání a odhalování těchto mechanismů a těmito slovy zveme všechny k poslechu podcastu, zveme všechny k četbě publikací Michala Buchowského a ke sledování událostí, které vyplývají z projektu Visagrad. Děkujeme.

ZB: Neváhejte se o podcast podělit se všemi ve svém okolí.